

Entrevista a Dimitrije Kračunović (Presidente del Demokratski Pokret Rumana Srbije)

Vicente Gutiérrez Escudero

Entrevista realizada por Vicente Gutiérrez Escudero a Dimitrije Kračunović, Presidente del Demokratski Pokret Rumana Srbije. Realizada en Zaječar (al este de la República de Serbia y Montenegro) en la sede del D.P.R.S., en Septiembre de 2004.

Resumen en castellano al final del texto

1.

V.G.: Sta je vlaski jezik?

D.K.: Vlaski jezik ne postoji, a takav se naziv primenjuje u Republici Srbiji, za populaciju Rumana tzv. Vlaha. Brojni Rumuni tzv. Vlasi sa širih prostora Istočne Srbije, nažalost iz nepoznatih razloga još nisu priznati za rumunsku nacionalnu manjinu. U zadnje vreme, nadležne institucije u Srbiji se zalažu, da se Rumuni tzv. Vlasi, budu samo nazvanim Vlasima, na prostorima između Velike Morave, Timoka, Bugarske i Rumunije. Po njihovoj jednostranoj i istorijski neistinitoj teoriji svi Rumuni su Vlasi, a Vlasi nisu i ne mogu biti Rumuni.

Na drugoj strani, zvanični organi Rumunije, ovoj teoriji prilaze na drugojačiji način, a koja glasi: Svi Vlasi su Rumuni i svi Rumuni su Vlasi. Ovakvo tumačenje ovog pitanja zadovoljava obe strane.

Tzv. vlaski jezik je u stvari rumunski, a populacija koja se njim služi; Rumuni tzv. Vlasi sa navedenih prostora. Godine 1832. u Srbiji su ukinute škole i služba Božja u crkvama. S toga ovaj rumunski jezik, koga Srbi nazivaju vlaški, je ostao nekultiviran i nije ni čudo, da naši ljudi znaju da govore, ali ne i da pišu. Naša azbuka je rumunska ABECEDA, a ne AZBUKA koju koriste Srbi i ostali slavenski narodi.

U gore iznetom tekstu, ustvari dali smo potrebna objašnjenja o navodnim razlikama između tzv.vlašskog i rumunskog književnog jezika. Razumljivo međutim, koji je razlog da iz redova naše populacije Rumuna tzv. Vlaha sa navedenih prostora ne postoje pesnici i pisci ili ako ih ima, onda su to autori na drugim jezicima, među kojima je i srpski. Ipak Bogu hvala, da se i naša populacija, počev od decembra 1991. počela polako da se budi iz dugog sna. Naši intelektualci, među kojima je dobar deo onih školovanih u matičnoj zemlji Rumuniji, počinju da zrače našom nacionalnom kulturom. Sve su

zainteresovaniji u svojim zahtevima, za razliku od ranijih godina. Ovih dana, tačnije 04.12. 2004. naši meštani iz sela Malajnica kod Negotina izgradili i prvu svoju crkvu. Srpski sveštenik, Vladika Timočki Justin, je ovu vest o posvećenju ove male seoske crkve dočekaao na nož, kao da mi Rumuni tzv. Vlasi nismo pravoslavci. Izgleda da mnoge stvari im nisu jasne, ali zato Evropa, što se ovoga tiče ima jasane ciljeve.

2.

V.G.: Koliko osoba govori vlaski na teritoriji Srbije? Oko 750.000 bez diaspore.

D.K.: Oko brojnosti ove populacije se često polemise i, izgleda da se neznaju tačni podaci. "Demokratskom Pokretu Rumuna Srbije - DPRS", prema jednom internom popisu ima ih oko 740.000 do 750.000 na prostorima istočne Srbije i oko 30.000 rumuna na prostorima Vojvodine koji su priznati za rumunsku nacionalnu manjinu, od strane srpske vlade, za razliku od Rumuna tzv. iz istočne Srbije

3.-

V.G.: Ako postoje škole na rumunskom jeziku, gde se nalaze? Postoje i škole i crkve, ali na prostorima Vojvodine.

D.K.: Na prostorima Istočne Srbije bez Banata, odnosno Vojvodine; ne postoje škole na našem maternjem jeziku – rumunskom tzv. Vlaškom.

Takođe, ni u jednoj opštini od 4 postojeća okruga, u kojima živi naša populacija: Moravskom, Braničevskom, Borskom i Zaječarskom, naš jezik nije u službenoj upotrebi. Ovo podrazumeva da naša populacija je lišena svojih nacionalnih i kulturnih prava.

4.

V.G.: Koja je razlika između rumunskog koji se govori u Rumuniji i rumunski koji se govori na ovim prostorima?

D.K.: Nema razlika. Osim da postoji manja razlika, a koja je nastala zbog kultiviranja rumunskog književnog jezika.

5.

V.G.: Koje političke organizacije zastupaju rumune u Srbiji?

D.K.: M.D.R.S; Zajednica Rumuna Srbije i Alijansa Vojvođanskih Rumuna.

Tako da već od 07. Dragisa Konstadinovic, dipl.politikolog iz Kladova je izabran za predsednika predsedništva Nacionalnog saveta rumunske nacionalne manjine. Nažalost Dragiša Kostandinović je isključen sa svih funkcija, kao i članstva u DPRS.

6.

V.G.: Sta od navedenih stavri (stvati o kojima govorimo) može da se ostvari u skoroj budućnosti?

D.K.: Dogodiće se da budemo priznati za rumunsku nacionalnu manjinu, a sa tim verovatno ostvarenje nacionalnih i kulturnih prava.

Sto se tiče toga, da li će biti moguće, da se jezik naš maternji jezik povрати? Da i to vrlo brzo, ali Srbi izgleda da još nisu voljni.

Ukoliko se u postojećim seoskim crkvama i manastirima, bude dozvolila i uvela Božja služba na našem jeziku. Znači to bi bio prvi korak, na putu približavanja, ka nacionalnoj kulturi naše matične države.

7.

V.G.: Koja je trenutna pozicija srpske vlade u vezi sa vlaškim jezikom?

D.K.: Preduzimaju se mere da se preko Akademije nauka, za Vlahe napravi ćirilčna azbuka, a koja bi po njima bila najpribližnija srpskom jeziku. Oni smatraju da je Vlaški jezik verovatno izopačeni srpski jezik.

Stice se utisak, kada je ovo u pitanju, a sto se moglo videti u poslednjim aktivnostima oko izbora Nacionalnog Saveta rumunske nacionalne manjine Srbije i Crne Gore, da autoritativni organi, ipak pokušavaju da na neki način, ubeđuju jedan deo naše populacije, da navodno postoje jedan broj vlaha koji se razlikuju od Rumuna i da oni žele da ostanu Vlasi., jer su oni, po njihovim izopačenim teorijama romanizovani Srbi. Njihova je osmišljena želja da od jednog naroda naprave dva, a sa tim i bolje cepanje jedne celine; po principu zavadi pa vladaj.

Mi zelimo da se približimo Rumunima sa prostora Vojvodine, koji su inace priznati za nacionalnu manjinu i pored toga, sto su preko deset puta brojcano manji od nas. Razume se, oni imaju škole počev od osnovnih, srednjih, pa do fakulteta i imaju pored toga službu u crkvama. U stvari, mi kroz ovakva prava, ovih Rumuna, uz njihovu pomoć, zelimo da se sa njima izjednačimo.

8.

V.G.: Koja je pozicija rumunske vlade – Ilijesku?

D.K.: Bili smo podržani i pomognuti. Sa Ilijeskuom smo imali veoma dobru saradnju i bili smo podržani u svojim zahtevima kako na nacionalnom tako i kulturnom planu. Sada se situacija promenila, Rumunija je dobila novog predsednika i, za sada neznamo kako će biti naš status.

Vlada Rumunije ce priznati ovaj Nacionalni savet? Da trebala je, ali Dragiša Kostandinović, svojim postupcima je pomutio celu situaciju i, za sada još neznamo šta će se nadalje dogoditi. Vlada Rumunije se slaže i, u prošlom periodu je smatrala, da bi bilo uredu, da naša populacija, sa nepriznatim statusom rumunske nacionalne manjine, na prostorima svog življenja, a koja se inače zalaže i traži svoja kulturna i nacuinalna prava, sa ovakvim stavom, u stvari na svim poljima, preduzele je adekvatne mere, pomažući nas s ciljem, da nas izjednači sa Srpskom nacionalnom manjinom, koja živi na rumunskim prostorima u delu Rumunije oko Temisvara, a koja, za razliku od naše manjine, imaju poslanike u Parlamentu po kljucu, sto znaci, da su im omogucena i odobrena sva manjinska prava prema najvišim mogućim Kodeksima.

9.

V.G.: Sta je rekao Iliesku na zadnjem susretu?

D.K.: Rekao nam je njegovo viđenje našeg problema, a koji Vlada Srbije još nije ni počela da ga rešava, jer u R.Srbiji još nije donet ni Zakon o manjinama, za Razliku od Zajednice RS i CG.

Sa predsednikom Rumunije, gospodinom Ilijeskuom, imao sam više susreta, od kojih je jedan, usledio za vreme, kada je dosao u posetu državnoj Zajednici Srbije i Crne Gore, a pored ostalog bilo je reči o Viznom sistemu, kao i oko dosadašnjeg naseg statusa Rumuna – takozvanih Vlaha, pa je tom prilikom rekao; "da su postignuti dogovori oko viznog sistema i oko osnivanja rumunskih konzulata na teritoriji Srbije i Crne Gore." Pored dosadašnjih formiranih Komzulata u Prištini i Podgovrici, osnivaće se još jedan u Vršcu, na isti nacin ostaje na snazi i nas zahtev da se, još jedan osnuje u Zaječaru ili Boru.

10.

V.G.: Kako i kada je nastala vaša partija?

D.K.: Naša organizacija je Pokret demokratske orijentacije.

DPRS je osnovana pre 14 godina, tačnije 10. 12. 1991. Osnivačka skupština je održana navedenog datuma u selu Đžanovu u opstini Negotin i, njegovim osnivanjem ostvarene su vekovne težnje naše populacije Rumuna tzv. Ovdasnjih Vlaha. Naš Pokret aktivno radi i, do sada je imalo 4 kongresa, jedan je bio osnivacki, 3 redovna i mogu da kazem buduci da sam predsednik istog, da je dosta postigao u svom dosadašnjem radu. Nismo digli neku veliku galamu, vec je on radio svoj posao, tiho i njegov uticaj se osecao na ovim prostorima. Bas zbog toga, vec se javljaju i druge asocijacije, kako kulturne tako i politicke stranke, a koje okupljaju deo naše populacije.

Ako se govori o demokratiji, neka se ljudi izjasne, za onu partiju odnosno onu stranku ili pokret ili neku drugu asocijaciju.

11.

V.G.: Sta znaci Konsiliu? Savet ili Veće.

D.K.: Konsiliu je savetodavni organ svake nacionalne manjine sa prostora državne zajednice RS i CG i on se ne bori već zalaže na planu zaštite manjinskih prava. On se osnuje na bazi Zakona o manjinskim zajednicama, a posluje u duhu sa Privremenom Uredbom o izboru nacionalnih Saveta. Uredba propisuje uslove na koji se način osnuju ovi Saveti i druge propise o radu.

12.

V.G.: Cuo sam da ste bili u zatvoru i da pišete roman o tom vremenu.

D.K.: Da roman je napisan, ali još nije objavljen. Sada vršim neke lektorske ispravke i planiram da ga u 2005. dam u štampu. U zatvoru sam bio 1989. i 90. Trebao sam tamo boraviti oko 18 meseci, a bio sam 7 meseci i 15 dana.

Moj Roman pod nazivom "Kroz rešetke sunce" je napisan u zatvoru i on opisuje život robijaša tog vremena, kao i pojavu demokratije na nmašim prostorima.

Sam naslov knjige već u mnogome govori šta je u samoj knjizi.

Bio sam praćem, a zatim i optužen od strane Srpske DB i posle tajnog suđenja, osuđeni smo ja i Persida Krstic, koja nije imala nikakve druge greske, osim sto je kucala tekst mog APELA kojim sam pozivao naše tajne članove da dižu svoj glas i da i našoj manjini bude priznat status kao i drugim manjinama u onoj ranijoj SFRJ.

1

V.G.: ¿Qué es el idioma vlajo?

D.K.: El idioma vlajo no existe. Esta denominación se utiliza en la República Serbia para referirse a la población de los rumanos llamados vlajos. Los vlajos de la mayor parte de Serbia, por razones no conocidas todavía no son reconocidos como minoría nacional rumana. Es una pena. En los últimos tiempos las instituciones competentes en Serbia se empeñan en que los rumanos llamados vlajos sean llamados sólo vlajos dentro del territorio de los ríos Velika Morava y Timoc, y en los países Bulgaria y Rumanía. Siguiendo su postura unilateral y su teoría históricamente falsa, el gobierno serbio asegura que como son vlajos entonces no pueden ser rumanos pero todos los rumanos son vlajos.

Por otro lado, los órganos oficiales de Rumanía, se acercan de otra manera a esta teoría, que dice: "todos los vlajos son rumanos y todos los rumanos son vlajos" Esta interpretación es aceptada por las dos partes. Así llamada la lengua vlaja en el fondo es la lengua rumana, y la población que la utiliza son rumanos llamados vlajos del territorio mencionado.

En el año 1832 en Serbia fueron anuladas las escuelas del idioma natal de esta población así como las ceremonias religiosas impartidas en este idioma. Por eso este idioma rumano que los serbios llaman lengua vlaja no se desarrolló y no es extraño que esta población pueda hablarla y no sepa escribirla. Nuestro alfabeto es rumano "ABCEDA" y no "AZBUKA" que utilizan los serbios y otros eslavos.

En lo anterior he dado las explicaciones necesarias para diferenciar entre la así llamada lengua vlaja y la lengua rumana académica. Se entiende por eso que esta es la razón por la que en nuestra población rumana -llamada vlaja- del territorio mencionado, no existen poetas y escritores que escriban en lengua vlaja, o bien si escriben entonces lo hacen en otros idiomas, dentro de los cuales puede ser el serbio. Pero gracias a Dios que nuestro pueblo desde 1991 empezó poco a poco a despertar de un profundo sueño. Nuestros intelectuales dentro de los cuales una gran parte estudia en su país de origen, es decir, en Rumanía, empiezan a deslumbrar con nuestra cultura nacional. Están cada vez más interesados en sus pretensiones a diferencia de los años anteriores. Estos días, precisamente el 4 de diciembre de 2004, los ciudadanos del pueblo Malajnica, cerca de Negotin, edificaron su primera iglesia. El sacerdote serbio, Vladika Timočki Justian al oír esta noticia de la consagración de esta pequeña iglesia, se violentó y la recibió con desagrado, como si nosotros, los rumanos llamados vlajos, no fuésemos ortodoxos. Parece que para los serbios muchas cosas no están claras, pero Europa tiene un propósito claro, cuando se trata de esta cuestión.

2

V.G.: ¿Cuántas personas hablan la lengua vlaja en el territorio de la actual serbia?

D.K.: Frecuentemente, las cifras estadísticas de esta población crean polémica. Y los datos precisos no se saben. El Movimiento Democrático de los Rumanos en Serbia (Demokratski Pokret Rumana Srbije, DPRS) en un estudio interno asegura que existen entre 740.000 y 750.000 en el territorio del este de Serbia

y más o menos 30.000 rumanos en el territorio de Vojvodina, quienes sí que son reconocidos como minoría rumana por parte del gobierno serbio actual.

3

V.G.: ¿Existen en Serbia escuelas en lengua rumana? En caso de que sí, ¿dónde se encuentran?

D.K.: En el territorio del este de Serbia (sin contar el Banato serbio, es decir, Vojvodina) no existen escuelas en nuestra lengua natal, es decir, en rumano, llamada lengua vlaja. Y en ningún municipio de los cuatro que existen en donde vive nuestra población: Moravskom, Braničevskom, Borskom y Zaječarskom nuestra lengua es oficial. Eso significa que a nuestra población le están negando sus derechos nacionales y culturales.